

Groningen van bovenaf bekeken

Wie Groningen van bovenaf wil bekijken, moet vandaag meedoen aan de Open Toren Dag. Meer kerktorens dan ooit zijn te beklimmen in nagenoeg de hele provincie.

PIETER BROESDER

De kerktoren open. De beiaardier achter het klavier en iedereen mag komen. Dat was 25 jaar geleden het idee van de stichting Klokkenspel Groningen. „Om ons cultureel erfgoed te promoten. Om herstel van luidklokken mogelijk te maken en het gebruik ervan te bevorderen”, zegt bestuurslid Jaap Pompstra uit Beerta. „Klokken die de zondag inluiden, die galmen bij feesten en begrafenissen. Mensen horen ze. Maar hoe zien ze eruit? Kom kijken.”

Elke tweede zaterdag van juni wordt er een open torendag gehouden waaraan ook De Stichting Oude Groninger Kerken meedoet. Trekpleisters en aandachttrekkers zijn uiteraard de vaak eeuwenoude torens met prachtig uitzicht en de 25

automatische klokkenspellen, zeven met de hand bespeelbare carillons en vierhonderd luidklokken, torenuurwerken en oude mechanische speeltrommels. Er valt veel te genieten, zegt Pompstra, gecertificeerd klokkenuider van de stichting Klokkenspel Groningen en 'adviseur luidklokken' die ook buiten Groningen actief is. Zo adviseert hij verschillende commissies in Friesland. Ook neemt Pompstra geregeld leerling-klokkenuiders het examen af. Zoals eerder dit jaar in de Peperbus-toren in Zwolle.

„Groningen mag dan bekendstaan als orgelland, het is ook een luidklokkenland. We hebben met Friesland de hoogste luidklokken-dichtheid van Nederland”, weet de geboren Visvlieter. In de Tweede Wereldoorlog zijn weliswaar veel klokken door de Duitsers wegge-

tijdens nieuwe editie van Open Toren Dag

Persoonlijke top 3 van Jaap Pompstra

1. De 8000 kilo zware Salvator-klok uit 1577 van de Martinitoren (d'Olle Grieze) in Groningen.
2. De Borchhard-luidklok uit 1770 in de toren (d'Olle Witte) van de Marktpleinkerk in Winschoten.
3. Het klokkenspel in de toren van de Hippolytuskerk in Middelstum.

sleept en omgesmolten voor de oorlogsindustrie. „Toch hebben relatief veel klokken oorlogen en crisissen overleefd”, zegt Pompstra. „Dat er nog veel klokken hangen, is te danken aan de wet van de remmende voorsprong. In de middeleeuwen was er geld. Later hadden kerkgemeenten vaak geen middelen meer om een nieuwe klok te kopen.”

Onder de bronzen exemplaren bevinden zich volgens Pompstra wa-

re pareltjes. „In de middeleeuwen zijn echt topstukken gegoten. De oudste luidklokken zijn uit de dertiende eeuw of zelfs nog iets ouder.”

De van oorsprong Duitse klokkengetersdynastie Van Bergen had z'n bakermat in Heiligerlee en Midwolda. Van 1795 tot 1956 hadden ze er hun bedrijf. Half Nederland hing als het ware vol met hun bronzen luidklokken. Protestantse kerken hadden bijna allemaal een 'Van Bergen'.

De open torendag heeft volgens Pompstra effect. „We gooien de deuren open. Mensen zien met eigen ogen wat voor waardevols hier is. Nu de economie aantrekt, wordt er weer meer gerestaureerd. Het gaat gestaag beter. Juist door dit soort activiteiten. Maar er moet nog het nodige gebeuren. Er zijn dorpen waar het al jaren stil is. Wat wij je: restaureren kost geld.”

Westerkwartier

Behalve de torens met carillon in Veendam, Winschoten, Appingedam, Groningen (Martini) en Middelstum is een groot aantal andere torens opengesteld, zoals in Finsterwolde, Meeden, Termunten, Farmsum, Den Andel, Eenrum, Hornhuizen, Middelstum, Saaxumhuizen, Tolbert, Uiterwerde, Zeerijp, Loppersum, Noordwolde en Stedum. Ook in het Klokkengieterijmuseum in Heiligerlee wordt het carillon bespeeld. Een streek ontbreekt: „Volgend jaar willen we ook torens in het Westerkwartier op de route meenemen.” De meeste torens zijn open van 13.00 tot 16.00 uur. De toren in Veendam is al vanaf 11.00 uur open. Vanaf 13.00 uur bespeelt beiaardier Vincent Hensen daar het carillon. Vaak zijn ook de bijhorende kerken te bezichtigen.

Jaap Pompstra van de stichting Klokkenspel Groningen met op de achtergrond d'Olle Witte in Winschoten. FOTO DVH/PIETER BROESDER